

MESNEVÎ'DE VEZİN VE KAFİYENİN İMLÂYA ETKİSİ*

Ahmet TANYILDIZ*

ÖZET

Bu çalışmada Mesnevî-i Ma'nevî'nin ilk iki bin beyti esas alınarak vezin ve kafiye'nin imlâ ve telaffuza etkisi belirlenmeye çalışılmış ve metnin günümüz harflerine aktarımında karşılaşılan sorunlara dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vezin ve Kafiye, Mesnevî, Çeviri yazı ve İmlâ.

INFLUENCE OF VERSE AND RHYME ON GRAMMAR IN MESNEVÎ

ABSTRACT

In this study, it is aimed to show influence of verse and rhyme on grammar and pronunciation by taking the first two thousands verses of Mesnevî-i Ma'nevî. It is also aimed to attract attention to difficulties encountered during the text's transcription into the contemporary alphabet.

Key Words: Verse and Rhyme, Mesnevi, Transcription and Grammar

Harf inkılâbından sonra eski yazılı metinlerin imlâsında sorunlar yaşanmıştır. Çeşitli vesilelerle bu soruna çözüm önerileri getirilmeye çalışılmış ancak ortak bir kullanım henüz sağlanamamıştır. Farsça yazılmış edebî metinlerin Latin alfabesine aktarımı ve telaffuzu da bu konunun diğer bir ayağıdır. Akademik çalışmalarda Arapça ve Farsça metinlerin yazımı iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İlki yabancı dille yazılan metnin, olduğu gibi, yani Arap alfabesiyle yazılmasıdır. Bu tercih, araştırmacıyı kısmen rahatlatıp muhtemel çeviri yanlışlarından korumakla beraber, klâsik metinlerin yeni harflere aktarılmasında, söz konusu metinlerin eski biçimiyle

---

* Bu makale, II. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu'nda(Erciyes Üniversitesi, 15-17 Mayıs 2008, Kayseri) sunulan "Vezin ve Kafiye'nin İmlâya Etkisi(Mesnevi Örneği)" başlıklı bildiri esas alınarak hazırlanmıştır.

** Arş. Gör.; Bozok Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, YOZGAT, ahmedesad@gmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

kalmayı sonucunu doğurmaktadır. Diğer yazım şekli de, herhangi bir ayrıma gitmeden metni tamamen yeni harflere aktarmaktır. Bu tür çalışmalarda ise, -özellikle âyet ve hadislerde- okunma farklılıklarından kaynaklanan problemler yaşanmaktadır. Bununla beraber bu tercihte, çevrilen metin manzum ise şairin şiir üzerindeki tasarruflarını daha net bir şekilde görme imkânı doğmaktadır. Şair, vezin ve kafiye'yi kusursuz bir şekilde yerleştirmek amacıyla kelimeler üzerinde farklı kullanım tercihlerine gidebilmektedir. Sesleri artırıp azaltmakta, söz diziminde ve izafetlerde değişikliğe gidebilmektedir. Ancak bu değişimler de çeviri yazıda birtakım sorunlara yol açmaktadır. Özellikle bağlaçların ve ön/son eklerin yazımı, farklı kullanımlara kapı aralayacak niteliktedir.

Mesnevî'yi esas aldığımız bu çalışmada dikkatimizi çeken temel husus, şairin vezin ve kafiye'yi sağlamak için ses, kelime ve cümlede yaptığı tasarruflardır. Aşağıda görüleceği gibi vezin ve kafiye şairin tercihini doğrudan etkileyebilmektedir. Şairin tercihlerini *Ses Düşmesi*, *Ses Eklenmesi*, *Ses Değişmesi*, *İzafet Eksikliği*, (حو) *h*: *vâv-ı ma'dûle / labial h* ve *Söz Diziminde Değişme* başlıkları altında değerlendirmeye çalışacağız.

1. Ses Düşmesi

Şiirde sıkça rastlanan bu uygulama, kimi zaman söylemi güzelleştirmek ve kulağı tırmalayan fazla seslerin atılmasına vesile olmak için yapılır. Ses düşmesinin gerçekleştiği kelimelerde hangi seslerin düşeceği de değişiklik arz eder. Bazen ön veya son ekteki ünlü düşürülürken bazen de ekin geldiği kelimenin ilk hecesindeki ses düşürülebilmektedir. Vezinden dolayı gerçekleşen ses düşmesinde ayraç (') işaretinin nereye konulacağı da bir sorundur. Kanaatimize göre sesin düştüğü yere söz konusu işareti koymak daha uygun olacaktır.

a. (ب / ب) be; Edat / Emir

Bu kısımda iki farklı (ب / ب)'den söz etmek mümkündür. İlki daha çok klâsik Farsçada kullanılan ön ektir. Bu ön ek klâsik Farsçada fiilin her kip ve zamanının, hatta filimsilerin başına bile gelebilir ve fiilin bir defada ve zamanın belli bir anında gerçekleştiğini gösterir. İkincisi emir olan (ب)'dir. Bu ön eklerin geldiği kısa bir sesli ya da bir sessiz ile başlayan kelimelerde ilk kısa seslisi veya ön ekteki kısa sesli düşebilmektedir. Ayrıca ekteki (e / i) sesleri asıl kelimedeki seslere dönüşebilmektedir (Şahinoğlu 1997: 18-19 ve 197).

Pes Hudâ **bün'müdşân** 'aczi beşer (48b)
 "O yüzden Allah onlara beşerin aczini gösterdi."

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 3/6 Fall 2008*

- Tā be-bīned ānçi **bün'müend** sır (67b)
 “Sırda gösterdikleri şeyi görmek için...”
- Bāz güstāhān edeb **büg'zāstend** (84 a)
 “Küstahlar yine edebi bıraktılar.”
- Dest-i ü **big'rift** ve bürd ender-ḥarem (101b)
 “Onun elinden tuttu ve hareme götürdü.”
- Īn zamān **büg'zār** tā vaḫt-i diger (131b)
 “Başka bir vakte kadar, şimdilik bırak!”
- Hest inrā hoş cevāb er **biş'nevī**
Büg'zerī ez-küfr ü der-din **big'revī** (625)
 “Buna güzel bir cevap vardır. Eğer dinlersen, küfürden vazgeçersin ve dine itimat edersin.”
- Ger ne-būdī kūr z'ü **büg'dāhtī**
 Germi-i ḥurşidrā **biş'nāhtī** (524)
 “Eğer kör olmasaydı, ondan erirdi ve güneşin hararetini anlardı.”
- Ger tu şad sīb ü şad ābī **büş'mürī**
 Şad ne-māned yek şevēd çün **büf'şürī** (683)
 “Eğer saydığın yüz elma ve ayvayı sıkarsan, bir olur yüz kalmaz.”
- Ān ki cān baḫşed eger **bük'sed** revāst (227a)
 “Canı veren kişi, öldürse de revadır.”
- Ber-dükān **bin'sest** fāriḡ ḥ'āceveş (254b)
 “Efendi gibi kaygısızca dükkanda oturdu.”
- Biş'nev** in-ney çün ḫikāyet mīküned (1a)
 “Bu neyi dinle, çünkü (bir şeyler) anlatıyor.”
- Hoş zebān **büg'şād** der-medḡ ü şenā (57b)
 “Hoş bir dille medh ü senaya başladı.”
- Bend **büg'sil** bāş āzād ey püser (19)
 “Bendi kopar da hür ol ey oğul!”
- ‘Işık-ı ān **büg'zīn** ki cümle enbiyā (221a)
 “O'nun aşkını tercih et, çünkü bütün nebiler...”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 3/6 Fall 2008*

b. (ا ز / ز) zi / ez; Ayrılma Durumu: Kendisinden sonra gelen kelime ile birleştiğinde, vezin gerektiriyorsa bu ekin ünlüsü düşmektedir. Ek ez biçiminde ise (e) sesi, zi biçiminde ise (i) sesi düşer:

Ve'z-zinā üfted vebā ender-cihāt (88b)

“Zina yüzünden her tarafa veba yayıldı.”

‘ Āşıkī ger **z’in** ser ü ger **z’an** serest (111a)

“Āşıklık, ister bu taraftan ister o taraftan olsun.”

Z’an kenîzek ber-ṭarîḳ-i dāstān (158a)

“O cariyeden(cariyeye), hikâye yollu (soruyordu).”

Nām-ı şehri güft ü **z’an** hem der-güzešt (164a)

“Bir şehrin adını söyleyip ondan da geçti.”

Şāhrā z’an şemmei āgāh kerd (182b)

“Şaha ondan bir nebze bahsetti.”

Z’an ki ‘ ışk-ı mürdegān pâyende nîst

Z’an ki mürde sūy-ı mā āyende nîst (218)

“Çünkü ölmüşlerin aşkı kalıcı olmaz. Ölü de bize geri gelmez.”

Kem kesī **z’abdāl**-ı Ḥaḳ āgāh şüd (268b)

“Çok az kimse Hak abdalının farkına vardı.”

Lîk şüd **z’in** nîş **z’an** diğēr ‘ asel (272b)

“...ama birinden iğne, birinden bal oldu.”

Her dü gün āhū giyā ḥordend **z’āb**

Z’in yekī sergīn şüd ü **z’an** müşk-i nāb (273)

“Her iki çeşit ahu da su içip ot yer ama birinden gübre, diğerinden saf misk çıkar.”

Z’in ‘ aşā tā ān ‘ aşā farkīst jerf

Z’in ‘ amel tā ān ‘ amel rāhī şigerf (283)

“Bu asa ile o asa arasında büyük fark vardır. Bu amelle o amel arasında uzun bir yol vardır.”

Nām-ı in mebgūz **z’āfāt**-ı veyest (295b)

“Bunun namının mebguz (lanetlenmiş) olması da onun afetlerindedir.”

Bī-mihek hergiz ne-dānī **z’i’ tibār** (303b)

“Mihenge koymadan değerini asla bilemezsin.”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/6 Fall 2008

Z'istikāmet merdrā mübdel küned (338b)
 "...insanı doğru yoldan çıkarır."

c. (٤٤) ki: ki; Bağlaç: Bu bağlaç, kendinden sonra ünlü ile başlayan [başında kısa sesliye delalet eden hemzenin yer aldığı (Şahinoğlu 1997: 20)] bazı kelimelerin önüne geldiğinde bağlaçtaki (ة) sesi düşer:

K'ez-neyistān tā-merā bübrīdeend (2a)
 "Beni kamışlıktan kestiklerinden beri.."

Her kesī **k'ū** dūr mānd ez-aşl-ı h'ış (4a)
 "Aslından uzak kalan her kişi"

Āteş-i 'ışkest **k'ender** ney fütād
 Cüşiş-i 'ışkest **k'ender** mey fütād (10)
 "Neye düşen aşkın ateşidir. Meye düşen aşkın coşkusudur."

Güft tedbīr ān büved **k'an** merdrā (183a)
 "Onun bu derdine derman bulmak için o adamı..."

K'ey laṭīf üstād ü kāmīl-ma' rifet (187a)
 "Ey olgun marifette yetkin latif usta!"

d. (ة) ve; Bağlaç: Bu bağlaç vezin gereği bir kelimeye bağlandığı zaman ünlü ses düşer:

V'ez-edeb ma' şūm u pāk āmed melek (91b)
 "Bu edep vesilesiyle melek pāk ve masum olarak gelmiştir."

V'ender ān şehīr ez-ḳarābet kīstet (148a)
 "O şehirde kiminle akrabalığın vardır?"

V'ez ser-i süzen hemī cüyed sereş
V'er ne-yābed mīkūned bā-leb tereş (151)
 "Ve iğne ucuyla dikenin başını arar, bulamazsa dudağıyla onu ıslatır"

Ber-cehed **v'an** hār muḫkemter zened (155a)
 "Sıçradıkça o diken daha kuvvetli çarpar."

Īn haberhā **v'in** emānet **v'in** sedād (517b)
 "Bu haberleri, eminliği ve doğruluğu..."

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 3/6 Fall 2008*

e. (نى / ن / م) ne / nî / me; Olumsuzluk Eki: Olumsuzluk eki kelimenin başına geldiği zaman, vezin ses düşmesini gerektiriyorsa kelimenin ilk hecesindeki ünlü düşer. Ancak bu ek, ünlü ile başlayan bir kelimenin başına geldiğinde ekteki ünlünün düştüğü görülmektedir:

Neş'nevî z'ân pes zi-bülbül ser-güzeşt (29b)
“Artık bülbülden sergüzeşt dinleyemezsin.”

Âyine gammâz **neb'ved** çün büved (33b)
“Aynanın gammaz olmaması mümkün müdür?”

‘Işk **neb'ved** ‘âkıbet nengî büved (206b)
“Aşk değil, sonunda ayıp olur.”

Neb'vedeş der-zihñ ü der-ğâric nazîr (121b)
“Onun zihinde ve hariçte benzeri yoktur.”

Men'ger ender-mâ me-kün der-mâ nazâr (613a)
“Halimize, bize bakıp nazar etme.”

Ey besâ **n'âverde** istiñnâ be-güft (50a)
“İstisnayı(inşallahı) yeterince dile getiremeyen kimsenin...”

Tâ-zer endüdît ez-reh **n'efkened**
Tâ-ğayâl-i kej turâ çeh **n'efkened** (898)
“Ta ki altın bir para seni yoldan çıkarmasın. Ta ki aşağılık bir hayal seni kuyuya düşürmesin.”

f. (چ) çe / çî; Soru eki: Bu ek, vezin gerektirdiğinde başına geldiği kelimenin ilk ünlüsünün düşmesine sebep olur.

Püst **çeb'ved** güfthâ-yı reng reng (1100a)
“Post nedir, türlü türlü sözler...”

g. (تا) tâ; -e kadar: Bu ön ek, aşağıdaki iki örnekte, vezin gereği başına geldiği kelimenin ilk sesini düşürmüştür:

Tâ'knün fermân pezirüftî zi-şâh (1076a)
“Şimdiye kadar şahtan ferman kabul ederdi.”

Tâ'knün ahter eşer kerdî der-û (1077a)
“Şimdiye kadar ona yıldızlar tesir ederdi.”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

h. (ش) eş, ş; Bileşik Şahıs Zamiri: Aşağıdaki örneklerde ise Farsça bileşik şahıs zamirinin (*eş, ş*) ünlüsü düşmektedir.

Bî-ḥaber k'ān šāh ḳaşd-ı **cānş [cāneş]** kerd
(192b)

“(Adam), şahın onun canına kast edeceğinden habersiz...”

İnş [ineş] gūyed men şevem hem-rāz-ı tū
V'ānş [v'āneş] gūyed nī menem dem-sāz-ı tū
(1883)

“Bu ona, ben senin sırdaşın olurum, der; diğeri ona, hayır senin dostun benim, der.”

İnş [ineş] gūyed nīst çün tū der-vücūd
(1884a)

“Bu ona, vücutta senin gibisi yoktur, der.”

Ānş [āneş] gūyed her dü 'ālem ān-ı tūst (1885a)

“O ona, her iki âlem senin layığındır, dedi.”

i. Diğer Biçimler: Aşağıdaki örneklerde vezin gereği kelimelerin kimi sesleri düşmektedir:

Āyne-i cānet ez-ān ḡammāz nīst (34a)

“Senin can aynanın gammaz olmaması mümkün müdür?”

Güft ey **hedye-i** Ḥaḳḳ u def' ḥarec (96a)

“Ey Hakk'ın hediyesi ve sıkıntıyı giderici, dedi.”

Hedyehā mīdād her dervīşrā (259a)

“Her dervişe birçok hediye veriyordu.”

Ber-**dükān** bi'nşeste būd nevmīdvār (260b)

“Dükkanında ümitsizce oturmuş...”

V'ān dil-i sūzīde **pežrūft** u keşīd (389b)

“...yanmış gönlüm onu kabul etti ve cefasını çekti.”

2. Ses Eklenmesi

Ān püserrā keş **Ḥızır** bü'brīd ḥaḳḳ (225)

“Hızır'ın çocuğun boğazını kesme (sırrını)...”

Ger **Ḥızır** der-baḥr keştīrā şīkest

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

Şad dürüstî der-şikest-i **Hızır** hest (237)
 “Hz. Hızır’ın deryadaki gemiyi delmesinde yüz doğruluk vardı.”

3. Ses Değişmesi: Beyitte gelū(=boğaz, gırtlak) ibaresine kafiye olabilmesi için gūlūvv(=haddini aşmak) ibaresini “gūlū” şeklinde okumak gerekir. Eski harfli yazımda sorun olmayan bu kelime, çeviri yazıda “gūlūvv” yerine “gūlū” olarak yazılmalıdır.

Ve’r ḥased gired turā der-reh **gelū**
 Der-ḥased İblisrā bāşed **gūlū** (435)
 “Eğer yolda haset senin yakana yapışırsa, o hasette İblis’in taşkınlığı vardır.”

4. İzafet Eksikliği: Klâsik Farsçada özellikle konuşma dilinde tamlamayı gösteren izafet işaretinin gösterilmediği de olur(Şahinoğlu 1997: 96 ve 291). Aşağıdaki örneklerde vezin gereği tamlama kurulurken izafet gösterenleri hafzedilmiştir:

Güft ey hedye-i Ḥaḫḫ u **def ḥarec** (96a)
 “Ey Hakk’ın hediyesi ve sıkıntıyı giderici, dedi.”

Ḥıfz kerdî yā çü **keştî Nūḥrā** (409b)
 “(Keşke...) Nuh’un gemisi gibi korusaydı.”

Sāye-i Yezdān büved **bende Ḥudā**
 Mürde-i in ‘ālem ü **zinde Ḥudā** (429)
 “Allah’ın bendesi, O’nun gölgesidir. Bu âlemin ölüsü ve Allah’ın dirisidir.”

Īn cesed **ḥāne ḥased** āmed be-dān (438)
 “Bil ki, bu ceset hasedin evi oldu.”

“V’er ne **endîşe tevekkül** tōḥmetest (474b)
 “Yoksa, tevekkül düşüncesi kusurdur.”

Ne’şneved **nağme perīrā** ādemī (1955a)
 “İnsanoğlu perinin nağmesini işitmez”

Gerçi **hem nağme perī** z’īn ‘ālemest (1956a)
 “Gerçi perinin nağmesi bu âlemdendir...”

5. (خو) ḥ’: **vāv-ı ma’dūle / labial ḥ:** Şahinoğlu, Farsça ünsüzleri anlattığı kısımda (ḥ) sesine değinirken şöyle not düşer: “Farsçada bu (ḥ) sesinden başka bir de dudakları yuvarlatarak telaffuz olunan (labial) bir (ḥ) daha vardır. Yazıda bu (ḥ)lardan sonra okunmayan ve

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 3/6 Fall 2008*

sadece dudaktan telaffuz etmek için bir (v) bulunur. (h) harfinin telaffuz şekli günümüzde tamamen kaybolmuşsa da, söz konusu (h) ile başlayan kısa sesli kapalı hecelerdeki (a) seslileri (o) seslisine dönüşmüştür (...) eski şiirde h' oş kelimesi veş, serkeş kelimeleri ile kafiye yapılırdı (...) daima (h) harfinden sonra gelen bu (v) harfine vâv-ı ma'dûle denilir." (1997: 9-10) Metinlerin aktarımında bu tür kelimelerin yazımı bir sorundur. Bu çalışmada şairin yaşadığı dönemi de göz önünde bulundurarak kelimenin ilk telaffuzu olarak düşünülen biçimini tercih ettik.

Men ğam-ı tū **mih'arem** tū ğam **me-h'ar**
Ber-tū men müşfikterem ez-şad **peder** (173)

"Ben senin gamını çekerim, sen gam yeme, sana yüz babadan daha şefkatliyim."

Güfte inek mā beşer işān **beşer**
Mā vū işān beste-i h'ābim ü **h'ar** (270)

"İşte biz de insanız onlar da... Bizler de onlar da uyku ve yemeğe bağlıyız, dediler."

Her dü ney hordend ez-yek **āb-h'ar**
Īn yekī hālī vū ān pür-ez **şeker** (274)

"Her iki kamyş da bir kaynaktan su içer ama biri boş olur, diğeri ise şekerle doludur."

Çün ber-āred per be-pered ū **bi-h'ad**
Bī-teklīf bī-şafīr-i nik ü **bed** (589)

"Kanadı çıktıktan sonra, tekellüfsüzce iyi ve kötünün sesi olmaksızın yükseklere kanat çıkarır."

Tā-sühānhā-yı kiyān **red** kerdeī
Tā-kiyānrā server-i **h'ad** kerdeī (1037)

"İşte o zaman kimlerin sözünü reddettiğini ve kimleri kendine reis yaptığını anlarsın."

Ender āy ey māder incā men **h'aşem**
Gerçi der-şüret miyān-ı **āteşem** (791)

"Anneciğim içeri gel, her ne kadar ateşteysem de burada iyiyim."

Ṭā'ife naḥcīr der-vādī-i **h'aş**
Būd şān ez-şīr dā'im **keşmekeş** (900)

"Güzel vadideki bir gurup av hayvanı, aslan yüzünden keşmekeşteydi."

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

İttihād-ı yār bā-yārān **h̄ʿaşest**

Pāy-ı ma' nā gīr şūret **serkeşest** (685)

“Yârin dostları ile ittihadı hoştur. Mana ayağını tut, çünkü suret serkeştir.”

Ābrā bü'brīd ü cūrā pāk **kerd**

Ba' d-ez-ān cūrā revān kerd āb-**h̄ʿard** (313)

“Suyu kesip ırmağı temizledikten sonra ırmağa içilecek suyu akıttı.”

Çünkü bŷyī bŷrd ü şŷkr-i ān ne-**kerd**

Kŷfr-i ni' met āmed ü bīnīş **h̄ʿard** (447)

“Koku alıp da onun şŷkrŷnŷ etmediği zaman, nimetin kŷfrŷ gelip burnunu yer.”

6. Sŷz Diziminde Değişme: Kafiye mecburiyetinden dolayı *deh u tu* ibaresi *deh tumar u tu* biçiminde sŷylenmiřtir:

Īn nemaţ v'in nev' **deh tŷmār u du**

Ber nŷviřt ān dīn-i' Īsārā 'adŷ (504)

“Hz. Īsa dininin dŷřmanı olan o vezir, bu ŷslup ŷzere on iki mektup yazdı.”

a. (... می) Mī...: Muzarīde (şimdiki Zaman Kipi) Araya Ek veya Kelime Girmesi: Fars gramerinde muzarī kŷkŷnde kimi zamanlar çekimlenirken mastarların başına *mī* ŷn eki getirilir ve arasına başka bir unsur girmez. ŷzellikle birleşik fiillerin çekimi yapılırken bu *mī* ŷn eki, asıl mastarın başına getirilir (şahinoğlu 1997: 271). Aşağıdaki ŷrnekte ise vezinden dolayı *gerded* mastarının başına gelmesi gereken *mī* ŷn eki *sīyeh* ibaresinin başına alınmıştır.

Dest ŷ cāme **mīsiyeh gereded [siyeh mīgerded]** ez-ŷ
(454b)

“El ve elbise onun yŷzŷnden lekelenir.”

Diğer ŷrneklerde de vezin icabı, *mī* ŷn eki ile mastar arasına olumsuzluk eki girmiştir:

Mīneħusbem bā-řanem bā-pīreħen (138b)

“Çünkü ben gŷmleęi olan dilberle yatmam.”

Mīnedāned ki ne-ħusbed ħŷn-ı men (213b)

“Kanımın uyumayacağını bilmiyor(bilmez).”

Mīneyendiřim āħir mā be-ħuř (383a)

“Sonuça aklımız ile dŷřŷnmeyiz.”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

Klâsik bir metnin (özelde Farsça bir metnin) çeviri yazı sistemine göre aktarımı yapılırken vezin ve kafiyeden kaynaklanan tasarrufları, Mesnevî örneğinden hareketle değerlendirdiğimiz bu çalışma, bir durum tespittir. Görüldüğü gibi şair, icap ettiği yerlerde, birtakım tasarruflara gitmektedir. Bu nedenle, bireysel çeviri yazı tercihlerinden doğabilecek karmaşayı önlemek için, söz konusu metinlerin aktarımında, bağlam bütünlüğü esas alınmalıdır. Ortak kabul görececek bir çeviri yöntemi, söz konusu çeviri yazı sorunlarını büyük oranda ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKLAR

- ATEŞ, Ahmed (1942) “Metin Tenkidi Hakkında”, **Türkiyat Mecmuası**, C VII-VIII, s. 253-267.
- HORATA, Osman (1992) “Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ İle İlgili Bazı Problemler”, **I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu**, İLESAM,17-18 Ocak 1992, Ankara.
- İNCE, Adnan (1992) “Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri”, **I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu**, İLESAM,17-18 Ocak 1992, Ankara.
- KILIÇ, Atabey (2001) “Ma’rifi Tarikati Şeyhi Ferdî Baba ve Aruzla Yazılmış Şiirleri”, **İlmî Araştırmalar**, S 12, s. 121-134.
- KILIÇ, Atabey (2004) “Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler”, **GÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları**, Nu 1, s. 331-345, Kırşehir.
- KONUK, A. Avni (2006) **Mesnevî-i Şerîf Şerhi (C 1)**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- KONUK, A. Avni (2004) **Mesnevî-i Şerîf Şerhi (C 2)**, Gelenek Yayınları, İstanbul.
- KORKMAZ, Zeynep (1979) “Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler” **Türkoloji Dergisi**, c. VIII, s. 67-78.
- KORTANTAMER, Tunca (2004) “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlıları”, **Eski Türk Edebiyatı-Makaleler**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları,
- OCAK, Tulga (1997) “Labial Hı’nın Çeviriyazıda Yazımı Sorunu”, **Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış-Nevin Önberk Armağanı**, s. 167-172, Ankara.
- OCAK, Tulga (2000) “Ahmed-i Dâ’î’nin Farsça Divanında İran Şairlerinin Etkisi”, **Türkbilig**, S 1, s. 20-31.
- ÖZTÜRK, Mürsel (1995) **Farsça Dilbilgisi**, Murat Yayınları, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*

-
- ŞAHİNOĞLU, M. Nazif (1997) **Farsça Grameri-Sarf ve Nahiv**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Tahirü'l-Mevlevî (?) **Şerh-i Mesnevî (1-4 ciltler)**, Şamil Yayınları, İstanbul.
- TANYILDIZ, Ahmet (2007) "Sürelî Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviri yazı Sorunları", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları (Tunca KORTANTAMER Özel Sayısı I)**, V 2-/3, S 5, s. 524-533.
- TULUM, Mertol (1983) "Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Aralık 1983, s. 1-8.
- TULUM, Mertol (1996) "Elvan Çelebi'nin Menâkıbu'l-Kudsiyye Adlı Eserinin İkinci Baskısı Münasebetiyle", **İlmi Araştırmalar**, S 2, s. 175-228
- ÜNVER, İsmail (1992) "Arapça Farsça Kelimelerin İmlâsı", **I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu**, İLESAM,17-18 Ocak 1992, Ankara.
- ÜNVER, İsmail (1993a) "Eski Türk Edebiyatıyla İlgili Sorunlarımız", **Türk Dili**, S 500, s. 118-126.
- ÜNVER, İsmail (1993b) "Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", **Türkoloji Dergisi**, C XI, S 1, s. 51-89.
- ÜNVER, İsmail (2002) "Divan Edebiyatında Şiir Dili", **Türkbilig**, S 3, s. 225-232.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/6 Fall 2008*